

Securitatea energetică a UE. Participarea României la Uniunea Energetică

(Sala de conferințe a IER)

– SINTEZA EVENIMENTULUI –

La data de 15 februarie 2017, Institutul European din România (IER) a organizat dezbateră cu tema **"Securitatea energetică a UE. Participarea României la Uniunea Energetică"**. Evenimentul a fost ocazionat de prezentarea rezultatelor cercetării efectuate în cadrul studiului **"Diplomația energetică a Uniunii Europene și potențialul dezvoltării unor noi proiecte de infrastructură. Participarea României la Uniunea Energetică"**, avându-i ca autori pe dnul. **Sorin Ioniță** (coord.), dna. **Ana Otilia Nuțu** și dna. **Valentina Ivan**. Dezbateră a fost moderată de dna. **Gabriela Drăgan**, Director General al Institutului European din România.

În deschiderea evenimentului, dna. **Drăgan** a afirmat că obiectivul acestei întâlniri este strâns legat de seria de studii de politici și strategie (SPOS), pe care IER o realizează încă din anul 2006. Studiile publicate sub egida IER au încercat de fiecare dată să fie mai mult decât studii academice, deoarece sunt lucrări la redactarea cărora au participat în mod constant și instituțiile beneficiare, iar temele sunt selectate cu sprijinul partenerilor direcți, în principal al Ministerului Afacerilor Externe.

Echipa de autori a continuat cu prezentarea studiului, menționând că sectorul energiei este important dincolo de aspectele tehnice care îl înconjoară. Astfel, dna. **Valentina Ivan** a afirmat că studiul poate contribui la înțelegerea felului în care Uniunea Europeană acționează în materie de energie, precum și a modului în care statele pot avea o voce comună și pot demara proiecte transfrontaliere. În privința căilor de diplomație energetică ce pot fi urmate la nivelul Uniunii, autoarea studiului a afirmat că acestea se împart în: mai multă Europă (liberalizare) sau mai puțină Europă (anti-liberalizare). În acest sens, dinamica dependenței de importuri presupune existența *țărilor roșii, mov și verzi*, adică țări dependente în mare măsură de Rusia – insule energetice; țările cu mai mulți furnizori și țările verzi (precum Marea Britanie care a liberalizat piața, a întărit reglementatorul și are piețe lichide de tranzit). În cazul României, este extrem de important ca statul, prin eforturi diplomatice, să-și întărească poziția de lider pe piața energetică din zonă, iar pentru a atinge acest obiectiv este necesară interconectarea și liberalizarea pieței. Nu în ultimul rând, calea de urmat (din punct de vedere energetic) pentru România este cea a UE, iar mare parte din competențele de la nivel național ar trebui transferate la nivel european.

Dna. **Ana Otilia Nuțu** a continuat prezentarea studiului, menționând că, după 2008, s-a observat un fel de recul în privința preluării modelului european în materie de energie. De altfel, există două modele politice și economice care sunt aduse constant în discuție: *modelul liberal UE/occidental* (ce se bazează pe democrație; concurență liberă, limitarea monopolurilor, deschiderea piețelor, spargerea "campionilor" de stat, liberalizare, privatizări) și *modelul anti-liberal* (democrație neconsolidată cu subminarea instituțiilor, monopol, controlul grupurilor de interese, netransparență, abuz de poziție dominantă, "jocul cu sumă nulă"). Un caz de bună practică descris de către autoarea studiului a vizat terminalul LNG Klaipeda din Lituania, care a devenit funcțional începând cu anul 2014. Până la acel moment, Letonia, Lituania, Estonia și Finlanda depindeau 100% de gazul rusesc, iar în prezent terminalul poate importa echivalentul a 75% din consumul statelor baltice. Ceea ce s-a întâmplat în Lituania

poate reprezenta un exemplu de succes pentru România, mai ales că din 2012 lucrurile au început să se schimbe, iar "blocanții" liberalizării au fost dați la o parte.

În finalul prezentării studiului, coordonatorul echipei de cercetare, dl. **Sorin Ioniță** a subliniat că în domeniul energiei europeanizarea a creat un avantaj pentru România și că pe plan extern regional putem să devenim o ancoră de bună guvernare. Pe plan intern, sectorul energetic reprezintă o sursă de venit, limitele fiind stabilitatea și cadrul legislativ corect. De asemenea, avantajul pe care România îl are ca deținătoare a Președinției Consiliului Uniunii Europene, în anul 2019, poate fi strâns legat de reforma în energie și de aducerea pe agenda de lucru a Pachetului Trei.

Sesiunea de *Intervenții* a fost deschisă de dna. **Ana Birchall**, ministru delegat pentru afaceri europene, care a apreciat calitatea studiului întocmit, exprimându-și totodată sprijinul pentru transmiterea cercetării către cabinetul de miniștri în vederea unei armonizări cu pozițiile exprimate la Bruxelles. De asemenea, a menționat că sectorul energiei face parte din mini-strategia întocmită pentru pregătirea Președinției române a Consiliului Uniunii Europene, iar România poate și trebuie să fie, în acest sens, o voce la nivel regional și european. Continuând prin a spune că pentru România este importantă crearea uniunii energetice în limitele și competențele prevăzute de tratatele europene, a afirmat totodată că este importantă respectarea dreptului de stabilire a mixului energetic național, neutralitatea tehnologică și dreptul fundamental de acces la energie electrică a tuturor membrilor UE, la prețuri stabile, accesibile și competitive. Nu în ultimul rând, dna. Birchall s-a pronunțat în favoarea susținerii ideii pentru mai multă Europă, avansată de către echipa de cercetători.

Din partea Ministerului Energiei, a luat cuvântul dna. **Corina Popescu**, secretar de stat, care a apreciat apariția studiului în contextul lansării "Pachetului de iarnă al energiei", de la finalul anului 2016. Cum România se află la granița UE din perspectiva energiei, e foarte important să știm cum să ne poziționăm și să gestionăm riscurile și vulnerabilitățile. De asemenea, a menționat faptul că tot pachetul de iarnă este axat pe regionalizare, piață regională, coduri de rețele și se discută inclusiv despre o regionalizare a cadrului de reglementare secundar. În acest context, e de amintit faptul că 12% din energia produsă în România (în această iarnă) a asigurat echilibrul pentru statele din jur.

Dl. **Mihnea Constantinescu**, Ambasador, coordonator cu însărcinări speciale pentru securitate energetică în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, a prezentat ulterior particularitățile diplomației energetice, amintind obiectivele strategice din acest sector. Un aspect esențial menționat ține de faptul că diplomația energetică depinde de credibilitatea internă a sectorului energetic, care se fundamentează pe 3 piloni: existența unei capacități instituționale profesionale; stabilitatea și predictibilitatea cadrului legislativ din România care guvernează acest sector cât și sectoarele conexe; claritatea obiectivelor - nevoia de a finaliza strategia energetică națională raportată la obiectivele UE. În privința sugestiilor de îmbunătățire adresate autorilor, dl. Constantinescu a adus în discuție componenta mediului de afaceri din sectorul energetic, care contribuie activ la susținerea și sustenabilitatea marilor viziuni regionale și europene în sectorul energetic.

În continuarea celor amintite, dl. **Niculae Havrileț**, președintele Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei (ANRE) a precizat faptul că în ultimii patru ani ANRE a căpătat o nouă poziție în cadrul aparatului de stat care gestionează sectorului energetic, lucru ce i-a oferit ocazia să fie foarte implicat în programul de liberalizare, considerat a fi unul dificil. Dl. Havrileț a apreciat faptul că ANRE este prezentată ca având o contribuție pozitivă în domeniul liberalizării energiei, în studiul SPOS, notând că această cercetare "este necesară decidenților din sectorul energetic", dat fiind că în dezbaterile publice nu este foarte clar interesul statului cu privire la procesul de liberalizare, crezându-se de multe ori că acesta este impus de UE, însă reprezintă în fapt un act de gândire matură și gestionare chibzuită a oportunităților pe care România le are.

Următoarea intervenție din panel i-a aparținut dnei. **Eugenia Gușilov**, directorul Centrului Român pentru Energie – ROEC, care a transmis câteva aprecieri la adresa studiului și a relevanței temei alese. Printre punctele forte enumerate în caracterizarea studiului s-au remarcat și: cartografierea stakeholderilor în energie, studiile de caz, cât și accentul pus pe structura sectorului energetic (mai ales cel de gaz). Dna. Gușilov a accentuat importanța solidarității la nivel european și faptul că autorii nu s-au temut să fie critici, insistând pe curaj și voință politică.

Ulterior, dl. **Ionuț Purică**, expert în energie și cercetător științific al Academiei Române, și-a prezentat opinia asupra studiului din calitatea de membru al Advisory Group for Energy – Consiliul consultativ pentru energie al Comisiei Europene. Printre recomandările adresate autorilor s-a numărat și faptul că, în locul secțiunii studiului referitoare la ce trebuie să facă România, ar trebui să fie specificate strategiile Ministerului Energiei care sunt deja în derulare. În strategia energetică și de securitate trebuie să definim și să delimităm clar contextul ajutorului de stat și a costurilor pentru securitate energetică, prezentul studiul fiind un foarte bun început, o bază pentru a construi în această direcție.

Nu în ultimul rând, intervenția dnei. **Antonia Colibășanu**, analist geopolitic, director pentru relații strategice Geopolitical Futures, a fost axată pe constrângerile și limitele din zona politică, economică și tehnologică vis-a-vis de obiectivele pe care le are România și Uniunea Europeană în zona securității energetice. Totodată, a considerat oportună poziționarea infrastructurii energetice în zona critică deoarece este strâns legată de progresul tehnologic care ne va împinge către anumite dependențe de resursele energetice, în viitor. Dna. Colibășanu și-a încheiat intervenția, afirmând că în România există o bază de resurse umane capabile să genereze progres tehnologic, însă trebuie să avem în vedere capacitățile și limitările existente, cât și crearea de sinergii științifice cu partenerii strategici.

În secțiunea de *Întrebări și Răspunsuri* a dezbaterii, au fost aduse în discuție aspecte precum:

- Expirarea mandatelor membrilor Comitetului de Reglementare ANRE și incertitudinile privind următoarea componență a Comitetului;
- Controversele legate de alegerile recente din cadrul ANRE din Republica Moldova, unde fostul viceministru al economiei a fost ales pentru poziția de director;
- Tendința de suprareglementare existentă la nivelul tuturor instituțiilor conexe sectorului energetic;
- Strategia Energetică și fundamentarea construirii reactoarelor 3 și 4 de la Cernavodă [există probleme cu ipotezele folosite și este de văzut în ce măsură prețurile din piață (n.r. energie electrică) vor face eficientă investiția în cele două reactoare nucleare, dat fiind că în perioada de după 2020, Comisia Europeană afirmă că prețurile ar urma să scadă pe termen lung, iar la nivel național se susține ideea că prețurile ar continua să crească];
- Schemele de ajutor de stat în sectorul energetic: cât de util și/sau necesar este ajutorul de stat în acest context;
- Agenda digitală europeană și arhitectura urbană (abordarea integrată a sistemelor esențiale pentru funcționarea unui oraș): dezvoltarea proiectelor de tip "Smart Grid";
- Nivelul de implicare a României în susținerea dezvoltării infrastructurii energetice din Republica Moldova.

*Sinteză realizată de Ioana Chiș și Silvia Popoiu,
Stagiare Biroul Studii și Analize*